

внутрішніх справ, 23 січня 2015 р. – К. : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С. 70-72.

3. Волинська А. М. ДНК-ідентифікація у розслідуванні тяжких злочинів / А. М. Волинська // Актуальні питання теорії і практики криміналістичної науки. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, 23 січня 2015 р. – К. : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С. 251-252.

4. Перепечина И. О. Фальсификация объектов ДНК-идентификации как способ противодействия расследованию / И. О. Перепечина // Криміналістична наука: витоки, сучасність та перспективи: збірник мат-в I Міжнародної наук-практ. конф., присвяченої 90-річчю з дня народж. В. К. Лисиченка та 92-річчю з дня народж. І. Я. Фрідмана. – Ірпінь: Міжрегіональна фінансово-економічна академія, 2012. – С. 192-194.

ТИПОВІ НЕДОЛІКИ, ЩО МАЮТЬ МІСЦЕ ПРИ ВИЛУЧЕННІ БІОЛОГІЧНИХ СЛІДІВ ТА ПРИЗНАЧЕННІ ЕКСПЕРТИЗ, А ТАКОЖ МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Марковіна А.О., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

На сьогодні молекулярно-генетична експертиза є однією з найважливіших в розслідуванні тяжких злочинів. Вона є унікальним інструментом ідентифікації особи та формування доказової бази, оскільки ДНК-профілі можуть бути отримані з великого переліку біологічного матеріалу (кров, слина, волосся, лупа, м'язова, кісткова та інші тканини людини), який містить клітини з ядрами. Проте, слід звернути увагу на відсутність можливості визначити ДНК-профілю з слідів (зразків) поту та сечі. В той же час існують певні особливості та проблемні питання під час роботи із слідами біологічного походження,

починаючи з вилучення під час огляду місця події та закінчуючи направленням на експертизу. Причини, що викликають ці проблеми є як об'єктивними (давність слідів, особливі умови зберігання та транспортування, тощо), так і суб'єктивними (не інформованість ініціатора про порядок роботи зі слідами, наявність слідів у тих чи інших об'єктах, вільне поводження зі слідами тощо).

Типові недоліки:

1. При вилучення об'єктів, які у подальшому можуть бути об'єктами дослідження: неправильне пакування вологих об'єктів із слідами біологічного походження, вилучення об'єктів, на яких передбачається наявність слідів біологічного походження проводиться за умов, які не виключають їх забруднення, використання в якості упаковки бувших у вжитку поліетиленових пакетів, мішків тощо;

2. При призначенні експертиз: тривалий термін між вилученням об'єктів та призначенням експертизи, направлення на експертизу стріляних гільз (температура під час пострілу досягає 600°C та знищує біологічні сліди) або пуль з тіла потерпілого (загиблого), змивів речовини бурого кольору з-під трупа, габаритних предметів (килимового покриття, бетонних плит та ін.) без видимих слідів біологічного походження на предмет виявлення на них клітин з ядрами та встановлення їх ДНК-профілю), направлення на експертизу одягу з метою встановлення наявності клітин з ядрами сторонніх осіб які залишились у наслідок звичайної контактної взаємодії, об'єктів на предмет встановлення наявності слідів біологічного походження, вилучених з агресивних середовищ (кислоти, луги, відстійні ями,) тощо.

Типова помилка! Якщо в об'єкті виявлено ДНК-профіль особи жіночої статі, то порівнювати його зі зразками чоловіків не потрібно.

Можливі шляхи усунення недоліків: за необхідності предмети – носії біологічних слідів, висушують при кімнатній температурі без використання нагрівальних приладів. Якщо під час проведення слідчої (розшукової) дії висушити вологі предмети не вбачається можливим, при їх пакуванні необхідно: зазначити в протоколі огляду місця події про вологий стан об'єктів дослідження, зробивши відповідну примітку й на упаковці, речі, що знаходяться у вологому стані, помістити в паперову

упаковку та терміново направити до будь-якої експертної установи для проведення відповідних досліджень (з обов'язковим зазначенням в супровідному документі стану в якому знаходяться об'єкти дослідження). Всім учасникам огляду (обшуку), крім спеціалістів, категорично забороняється брати в руки або торкатися предметів, на яких передбачається пошук слідів, в тому числі – біологічного походження. Вилучені об'єкти вміщуються до упаковки, у якій завідомо відсутні біологічні сліди людини (наприклад, при використанні для пакування чистих паперових аркушів, всі операції з цими аркушами, починаючи з вилучення їх із пачки паперу, повинні здійснюватись лише в гумових рукавичках). Призначати експертизу на 1-2 день після вилучення об'єктів дослідження, направляти стріляні гільзи на молекулярно-генетичну експертизу лише у разі обґрунтованих підстав, а саме – наявності на них слідів пальців рук, або видимих слідів біологічного походження, звести до мінімуму направлення на експертизу слідів походження яких очевидно, направляти на експертизу змиви або вирізки слідів пальців рук, або видимих слідів біологічного походження, виявлених на поверхні габаритних предметів, а не самі предмети, предмети одягу направляються на експертизу лише ношені і для встановлення їх носіння тією чи іншою особою.

Отже, слід зазначити, що особливості призначення молекулярно-генетичної експертизи у кожному випадку доцільно обговорювати з фахівцем експертного підрозділу (бажано з керівником підрозділу молекулярно-генетичної експертизи) з метою доцільного відбору речових доказів та матеріалів на експертизу, визначення експертних можливостей, узгодження формулювань питань, які виносяться на вирішення експерта. Питання повинні бути конкретними, чіткими та не припускати подвійного їх тлумачення. Якщо питання взаємопов'язані, то повинні виноситись за логічною послідовністю. При використанні переліку «типових питань» необхідно уникати постановки питань «про всяк випадок», які не стосуються даних обставин справи. Дотримання зазначених рекомендацій сприятиме запобіганню втрати слідової інформації за малої кількості об'єктів дослідження, що забезпечить найбільш ефективне використання

можливостей молекулярно-генетичної експертизи у розкритті та розслідуванні злочинів.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Петричук С. В., заступник начальника відділу біологічної експертизи Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

Істотно зростає значення використання в кримінальному процесі речових доказів, висновків експертів, як найважливіших об'єктивних джерел створення надійної доказової бази в розслідуванні вбивств, зґвалтувань, грабежів, розбоїв, крадіжок тощо. В даний час найбільш ефективним і сучасним методом дослідження слідів біологічного походження, який використовується в експертно-криміналістичних підрозділах органів внутрішніх справ України, для встановлення походження біологічного сліду від певної особи; спорідненості та ідентифікації невпізнаних трупів; статевої приналежності біологічного матеріалу, є метод ДНК-аналізу, який дозволяє провести ідентифікацію людини майже з 100% вірогідністю при порівнянні даних ДНК, отриманих при встановленні кісткових решток або слідів біологічного походження, вилучених з ймовірних місць вчинення злочинів з даними ДНК зразків родичів безвісно зниклих, представлених для порівняння та з високим ступенем ймовірності випадкового збігу при порівнянні даних ДНК, отриманих із слідів біологічного походження, вилучених з місць пригод зі зразками ДНК підозрюваних та потерпілих. На даний час в Експертній службі МВС України працюють ДНК-лабораторії оснащені генетичними аналізаторами в ДНДЕКЦ МВС України та у Запорізькій, Вінницькій, Київській, Львівській, Миколаївській областях, в м. Києві.

Можливості приладів дозволяють використовувати для дослідження ДНК мінімальну кількість біологічного матеріалу та